

Відомості про автора

Бахмутова Лариса Миколаївна, аспірантка Інституту психології ім. Г. С. Костюка НАПН України, науковий співробітник Державної установи Національний антарктичний науковий центр МОН України, м. Київ, Україна.

Bakhmutova, Larysa Mykolaivna, PhD student, G.S. Kostiuk Institute of psychology of the NAES of Ukraine, research associate National Antarctic Scientific Center of Ukraine (NANTS) Ministry of education and science of Ukraine. Kiev, Ukraine.

E-mail: bakhml@meta.ua

Отримано 6 червня 2018 р.
Рецензовано 20 червня 2018 р.
Прийнято 26 червня 2018 р.

УДК 159.9:364-787.522]:17.036.2

Грубі Т.В.

АДАПТАЦІЯ ПСИХОДІАГНОСТИЧНОЇ МЕТОДИКИ «ВЕЛИКА ТРИВИМІРНА ШКАЛА ПЕРФЕКЦІОНІЗМУ»

Грубі Т.В. Адаптація психодіагностичної методики «Велика тривимірна шкала перфекціонізму». У статті наведено результати процесу адаптації та стандартизації опитувальника, що здійснювався у кілька етапів: переклад; експертна змістовна оцінка попереднього перекладу; стандартизація опитувальника та розробка нової шкали; збір відповідних норм на вітчизняній вибірці – 350 викладачів закладів вищої освіти з усіх регіонів України. Здійснено статистичне опрацювання отриманих даних відповідно до психометричних вимог. Наведено дані щодо первинної статистичної обробки даних, надійності, валідності методики, кореляційного й факторного аналізу її показників тощо. Констатовано достатню надійність і валідність опитувальника і можливість його використання у дослідницьких та психодіагностичних цілях.

Ключові слова: перфекціонізм особистості, адаптація, стандартизація, опитувальник, науково-педагогічний працівник, заклад вищої освіти.

Груби Т.В. Адаптация психодиагностической методики «Большая трехмерная шкала перфекционизма». Процесс адаптации и стандартизации опросника осуществляется в несколько этапов: перевод; экспертная содержательная оценка предварительного перевода; стандартизация опросника и разработка новой шкалы; сбор соответствующих норм на украинской выборке – 350 преподавателей высших учебных заведений со всех регионов Украины. Осуществлена статистическая обработка полученных данных в соответствии с психометрическими требованиями. Описано данные по первичной статистической обработке данных, надежности, валидности методики, корреляционного и факторного анализа ее показателей и т.д. Констатирована достаточная надежность и валидность опросника и возможность его использования в исследовательских и психодиагностических целях.

Ключевые слова: адаптация, стандартизация, опросник, перфекционизм личности, преподаватель, научно-педагогический персонал высшей школы.

Постановка проблеми. Останнім часом дослідження проблеми перфекціонізму особистості набуває дедалі більшої популярності. Підвищений інтерес до дослідження даного конструкту можна пояснити вимогами, високим темпом життя, зростаючою конкуренцією, існуючим у суспільстві культом успіху та індивідуальних досягнень. Для більш ґрунтовного та всебічного вивчення перфекціонізму особистості та його впливу на життєдіяльність та професійну активність використовується діагностичний інструментарій. Більшість

опитувальників, які застосовують вітчизняні вчені у своїх дослідженнях, є, переважно, перекладами англомовних методик та доволі застарілі. Тому в нашому дослідженні виникла нагальна потреба в пошуку та адаптації нового психодіагностичного інструментарію на українській вибірці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз наукової літератури налічує близько двадцяти методик з перфекціонізму особистості. Однак, існує проблема всебічного дослідження даного конструкту, адже в основі існуючих опитувальників закладено різні моделі перфекціонізму, що значно відрізняються одна від одної.

Неузгодженість у поглядах на структуру перфекціонізму породжує складнощі в створенні опитувальника, який би базувався на єдиній, загальноновизнаній структурі перфекціонізму [7]. Більшість опитувальників розроблені зарубіжними вченими та дозволяють визначити переважаючий тип та рівень вираженості перфекціонізму [5; 11].

Українські вчені використовують, здебільшого, адаптації зарубіжних опитувальників. Разом із тим І. Гуляс розроблено анкету для визначення глибини рефлексії, змісту, чинників формування та проявів перфекціонізму в професійній діяльності майбутніх практичних психологів [4]. О. Лозю – опитувальник «Шкали перфекціонізму», за яким можливо виокремити 4 кластери: гіперперфекціоністи, конструктивні перфекціоністи, гіперперфекціоністи, деструктивні перфекціоністи тощо [7]. Крім того, автором розроблено анкету «Перфекціонізм у професійній діяльності науково-педагогічного персоналу вищої школи», але вона складається з відкритих питань і є доволі трудомісткою в опрацюванні [11].

Мета статті – описати процедуру адаптації та стандартизації англомовного психодіагностичного опитувальника «Велика тривимірна шкала перфекціонізму» М. Сміта, Д. Саклофскі, Й. Стоєбера, С. Шеррі [13] на українській вибірці науково-педагогічного персоналу вищої школи.

Виклад основного матеріалу та результатів дослідження. Установлено, що в сучасній вітчизняній психологічній науці, незважаючи на зростання інтересу до перфекціонізму особистості, емпіричні дослідження в даній галузі є досить обмеженими. На нашу думку, це можна пояснити відсутністю адекватних діагностичних методик, розроблених чи адаптованих вітчизняною теорією та практикою. Результати аналізу вітчизняної наукової літератури [3; 11] засвідчили, що, незважаючи на чималу кількість існуючого психодіагностичного інструментарію, опитувальник, який би дозволив ґрунтовно дослідити переважаючий тип перфекціонізму та визначити рівень перфекціонізму, відсутній.

Оскільки пошук зазначеного опитувальника у вітчизняному інструментарії не дав бажаних для нас результатів, ми звернулися до зарубіжного досвіду [11]. Як найбільш придатний для цілей нашого дослідження був обраний англомовний психодіагностичний опитувальник «Велика тривимірна шкала перфекціонізму» М. Сміта, Д. Саклофскі, Й. Стоєбера, С. Шеррі [13], адаптація та стандартизація якого здійснювалася відповідно до традиційної процедури, яка рекомендована відповідною науковою літературою [2; 6; 9].

Процес адаптації та стандартизації опитувальника здійснювався в декілька етапів:

- переклад пунктів-тверджень опитувальника «Велика тривимірна шкала перфекціонізму» М. Сміта, Д. Саклофскі, Й. Стоєбера, С. Шеррі [13];
- експертна змістовна оцінка попереднього перекладу із залученням перекладачів та психологів, що володіють мовою оригіналу та перевірка еквівалентності експериментального перекладу та оригіналу;
- стандартизація опитувальника та розробка нової шкали; збір відповідних норм на вітчизняній вибірці.

З метою реалізації завдань *першого етапу* здійснено переклад пунктів-тверджень опитувальника «Велика тривимірна шкала перфекціонізму», опис шкал та інструкцій для респондентів українською мовою. Переклад опитувальника передбачав декілька процедур. При перекладі з англійської на українську мову використовувався симетричний тип перекладу, який не тільки зберігає як смисл оригіналу, а й забезпечує адекватне розуміння україномовними

респондентами. При цьому ми намагалися досягти відповідності зробленого перекладу культурним нормам.

Було проведено аналіз різних варіантів перекладу завдань, який здійснювали троє незалежних перекладачів. При цьому з метою уникнення розбіжностей у сприйнятті питань опитувальника фахівцями в галузі іноземної філології був проведений подвійний переклад: з англійської мови на українську і, навпаки, з української на англійську. Незалежний експерт зіставив текст оригіналу та перекладений варіант опитувальника й підтвердив його автентичність.

На *другому етапі* проведено експертну змістовну оцінку психологічної відповідності мови перекладу та розуміння перекладених пунктів-тверджень респондентами. Для цього групі експертів у кількості 12 осіб був представлений варіант перекладу для здійснення аналізу кожного пункту-твердження з метою забезпечення адекватного розуміння кожного пункту опитувальника. Експертам пред'являвся первинний текст із варіантом перекладу, максимально наближеного до оригіналу англійською мовою. Отримані дані піддалися семантичному й лексичному аналізу розуміння пунктів-тверджень. На даному етапі дослідження – перекладі пунктів-тверджень, виявилася неприйнятність формулювання деяких тверджень в умовах нашої культури, і тому їх було змінено. Приклади процедури перекладу пунктів-тверджень наведено в *табл. 1*.

Таблиця 1

Процедура перекладу пунктів-тверджень (приклади)

№ пункту	Текст оригіналу	Попередній варіант формулювання (до інтерв'ю)	Остаточний варіант формулювання (після інтерв'ю)	Обґрунтування зміни формулювання
7	«My value as a person depends on being perfect»	«Моя цінність як людини / (моє призначення) залежить від можливості бути досконалим»	«Моя самооцінка залежить від можливості бути досконалим»	Респонденти не завжди розуміли «цінність як людини», тому ми вважаємо за потрібно замість зазначеного словосполучення вживати «самооцінка», тим паче, що даний пункт належить до шкали «Проблеми з самооцінкою»
8	«Striving to be as perfect as possible makes me feel worthwhile»	«Прагнення бути настільки досконалим, наскільки це можливо, змушує мене відчувати цінність»	«Прагнення вдосконалюватися дає мені можливість бути потрібним»	Респонденти уточнювали про яку цінність йдеться, і тому «цінність» замінено на «бути потрібним»
18	«I am never sure if I am doing things the correct way»	«Я ніколи не знаю, чи правильно я роблю все»	«Я завжди невпевнений у правильності своїх вчинків/рішень»	На нашу думку, варто розширити слово «things» до вчинків/рішень

На *третьому етапі* проведено стандартизацію опитувальника М. Сміта, Д. Саклофскі, Й. Стоєбера, С. Шеррі «Велика тривимірна шкала перфекціонізму» на українській вибірці – 350 науково-педагогічних працівниках вищої школи із різних регіонів України, віком від 21 до 70 років, з них – 272 жінки та 78 чоловіків. Здійснено статистичне опрацювання отриманих даних відповідно до психометричних вимог [1]. При опрацюванні отриманих даних та оцінці їхньої надійності здійснено первинну статистичну обробку даних, використано тести на вирахування надійності, валідності методики, кореляційний та факторний аналіз тощо та інші статистичні процедури, подібні до тих, що використовували й автори оригінального опитувальника [13]. Вищеназвані обрахунки результатів проводилися за допомогою комп'ютерної програми SPSS (версія 21.0) для Windows [3].

Насамперед, проведено факторний аналіз відповідей респондентів на пункти-твердження опитувальника. В якості первинних даних, що піддавалися факторному аналізу, використовувалися «сирі» (не оброблені за ключем) дані – числові показники (бали), що проставили респонденти за кожним пунктом-твердженням. Результати факторизації показали, що деякі твердження необхідно уточнити та конкретизувати для забезпечення більш ефективного сприйняття респондентами.

44 пункти-твердження з 45 пунктів-тверджень мали велику факторну вагу та достатню концептуальну взаємозалежність зі шкалами. Однак перший пункт-твердження опитувальника «Я відчуваю потребу в самовдосконаленні» має малу факторну вагу (0,245), а кореляція пункту-твердження з сумарним балом склала лише 0,015. Тому даний пункт-твердження було вилучено, і остаточний варіант опитувальника складається з 44 пунктів-тверджень. Отже, факторний аналіз дозволив виявити узгодженість пунктів опитувальника при зміні мови та ментальності респондентів.

У результаті опитувальник складається з 44 пунктів-тверджень, перфекціонізм розглядається як багатовимірний конструкт, який поєднує три типи перфекціонізму, виокремлених авторами оригінального опитувальника, – «жорсткий перфекціонізм», «самокритичний перфекціонізм» та «нарцисичний перфекціонізм». Кожний із вище зазначених типів перфекціонізму, у свою чергу, складається з декількох шкал.

Слід зазначити, що автори опитувальника запозичили назву «Жорсткий перфекціонізм» з «Діагностичного та статистичного керівництва щодо психічних розладів» (DSM-5), задля підкреслення жорсткої вимогливості до себе, своєчасне бездоганне та безпомилкове виконання діяльності.

«Жорсткий перфекціонізм» складається з двох шкал:

- «перфекціонізм, орієнтований на себе» трактується як прагнення до досконалості та переконання, що все повинно бути досконалим та є досить важливим;

- «проблеми з самооцінкою» розглядається як самоцінність та встановлення перфекціоністських стандартів.

«Самокритичний перфекціонізм» автори опитувальника запозичили з моделі перфекціонізму Д. Данклі [10]. «Самокритичний перфекціонізм» складається з чотирьох шкал:

- «турбованість помилками» розглядається як тенденція до надмірних негативних реакцій на передбачувані невдачі та помилки;

- «сумніви у власних діях» відображає невизначеність щодо власної продуктивності;

- «самокритика» вимірює тенденцію до суворої самокритики, коли виконання певної діяльності не є досконалим;

- «соціально приписаний перфекціонізм» позначає тенденцію сприймати оточуючих як таких, що вимагають досконалості.

«Нарцисичний перфекціонізм» автори опитувальника запозичили з моделі перфекціонізму Л. Ніліс, С. Шеррі [12]. Незважаючи на те, що нарцисичний тип перфекціонізму достатньо висвітлений в теорії, автори опитувальника пропонують дослідження даного типу перфекціонізму лише для самозвіту, задля визначення ступеня власної «грандіозності» тим людям, які вважають себе досконалими, кращими за інших, і мають нереалістичні очікування. «Нарцисичний перфекціонізм» складається з чотирьох шкал:

•«перфекціонізм, орієнтований на інших» розглядається як тенденція до нереалістичних очікувань щодо інших;

•«гіперкритика» передбачає різке знецінення дій оточуючих, прискіпливість до їх недосконалості;

•«впевненість у тому, що мені усі щось винні» розглядається як захоплення оточуючих вашою досконалістю та неперевершеністю;

•«претензійність» позначає стійке уявлення індивіда про себе як ідеального, значно кращого за інших.

Усі ці шкали включені до опитувальника з метою збільшення надійності та точності в оцінці та з метою зменшення теоретичної плутанини [13].

У процесі валідації методики отримано дані щодо надійності шкал опитувальника, а саме: надійність при розщепленні опитувальника навпіл і внутрішню узгодженість Кронбаха (α), та встановлено відповідні норми. Так, для перевірки внутрішньої узгодженості завдань кожної шкали розраховувався коефіцієнт α -Кронбаха. Всі показники α можна вважати допустимими з точки зору вимог до психодіагностичного інструментарію [3]. Загальний коефіцієнт надійності (α) для опитувальника дорівнює 0,912.

Коефіцієнт кореляції опитувальника при розщепленні навпіл (Guttman Split-half) дорівнює 0,650. При цьому показник α (альфа) для першої частини опитувальника становить 0,863, для другої частини – 0,893.

Ці значення задовольняють психометричні вимоги, що висуваються до ефективного психодіагностичного інструментарію [1; 3].

Матриця інтеркореляцій опитувальника свідчить про внутрішню узгодженість шкал та достатній внесок кожної з них у загальну логіку дослідження перфекціонізму особистості.

Зазначений опитувальник розроблено із урахуванням недоліків вже існуючого інструментарію для дослідження перфекціонізму особистості.

У процесі стандартизації нами визначалися середні арифметичні значення та стандартні відхилення показників (табл. 2). Ці показники розраховувались згідно із загальноприйнятою процедурою [2; 8].

Оскільки показники стандартизації та нормативні дані чоловіків та жінок за цією методикою достовірно не відрізняються, то вони подані без диференціації за статтю.

Таблиця 2

**Дані стандартизації шкал опитувальника «Велика тривимірна шкалу перфекціонізма»
(The Big Three Perfectionism Scale,
автори – М. Сміт, Д. Саклофскі, Й. Стоєбер, С. Шеррі).**

№ з/п	Шкали перфекціонізму	Середнє значення	Стандартне відхилення
1	Жорсткий перфекціонізм	3,63	0,69
1.1	Перфекціонізм, орієнтований на себе	3,68	0,71
1.2	Проблеми з самооцінкою	3,58	0,84
2	Самокритичний перфекціонізм	2,88	0,63
2.2	Стурбованість помилками	3,02	0,9
2.3	Сумніви у власних діях	2,37	0,83
2.4	Самокритика	3,37	0,8
2.5	Соціально приписаний перфекціонізм	2,86	0,76
3	Нарцисичний перфекціонізм	2,63	0,67
3.1	Перфекціонізм, орієнтований на інших	2,94	0,85
3.2.	Гіперкритика	2,68	0,76
3.3	Упевненість у тому, що мені усі щось винні	2,27	0,86
3.4	Претензійність	2,6	0,83
4	Загальний рівень перфекціонізму	3,04	0,51

При нормуванні ми використовували інтервал приблизно у 1 сигму для середнього рівня і 0,5 – 1 сигму для всіх інших рівнів (табл. 3). Для визначення переважаючого типу перфекціонізму знаходимо сумарний бал за вказаними номерами пунктів-тверджень.

Таблиця 3

Нормативні дані щодо шкал перфекціонізму

№ з/п	Шкала перфекціонізму	Середнє арифметичне від суми тверджень за номером	Рівні вираженості
1	Перфекціонізм, орієнтований на себе	1, 2, 3, 4	низький рівень <3,29 середній рівень 3,29–3,98 високий >3,98
2	Проблеми з самооцінкою	5, 6, 7, 8, 9	низький рівень <3,02 середній рівень 3,02–3,87 високий >3,87
3	Стурбованість помилками	10, 11, 12, 13, 14	низький рівень < 2,43 середній рівень 2,43–3,33 високий > 3,33
4	Сумніви у власних діях	15, 16, 17, 18, 19	низький рівень < 1,86 середній рівень 1,86–2,68 високий > 2,68
5	Самокритика	20, 21, 22, 23	низький рівень < 2,89 середній рівень 2,89–3,69 високий >3,69
6	Соціально-приписаний перфекціонізм	24, 25, 26, 27	низький рівень < 1,99 середній рівень 1,99–3,16 високий > 3,16
7	Перфекціонізм орієнтований на інших	28, 29, 30, 31, 32	низький рівень < 2,45 середній рівень 2,45–3,27 високий > 3,27
8	Гіперкритика	33, 34, 35, 36	низький рівень < 2,27 середній рівень 2,27–2,99 високий > 2,99
9	Упевненість у тому, що мені всі щось винні	37, 38, 39, 40	низький рівень < 1,80 середній рівень 1,80–2,62 високий > 2,61
10	Претензійність	41, 42, 43, 44	низький рівень < 2,10 середній рівень 2,10–2,92 високий >2,92

Оскільки в кожній шкалі різна кількість пунктів-тверджень для можливості зіставлення результатів за різним шкалами, знаходимо середнє арифметичне. У цьому випадку аналіз результатів відбувається з огляду на те, що мінімальний бал за кожною шкалою складає 1 бал, максимальний – 5 балів.

Даний опитувальник, зважаючи на досить універсальні трактування пунктів-тверджень та інтерпретацію шкал, може використовуватися:

- у дослідницьких цілях, при проведенні пілотажних досліджень з подальшим поглибленим вивченням перфекціонізму особистості з використанням паралельного психодіагностичного інструментарію особистісного чи групового характеру;

Нормативні дані щодо типу перфекціонізму

№ з/п	Тип перфекціонізму	Середнє арифметичне від суми шкал (тверджень)	Рівні вираженості
1	Жорсткий (усталений) перфекціонізм	сума шкал «Перфекціонізм орієнтований на себе», «Проблеми з самооцінкою» Твердження: 1–9	низький рівень < 3,19 середній рівень 3,19–3,87 високий рівень >3,87
2	Самокритичний перфекціонізм	сума шкал «Стурбованість помилками», «Сумніви у власних діях», «Самокритика», «Соціально приписаний перфекціонізм» Твердження: 10–27	низький рівень < 2,46 середній рівень 2,46–3,09 високий рівень >3,09
3	Нарцисичний перфекціонізм	сума шкал «Перфекціонізм, орієнтований на інших», «Гіперкритика», «Впевненість в тому, що мені усі щось винні» та «Претензійність» Твердження: 28–44	низький рівень < 2,25 середній рівень 2,25–2,88 високий рівень >2,88
4	Загальний рівень перфекціонізму	Твердження: 1–44	низький рівень < 2,59 середній рівень 2,59–3,07 високий рівень >3,07

- для вирішення психодіагностичних завдань на перших етапах дослідження для отримання даних, на основі яких будуть впроваджуватися технології та методики, направлені на визначення особливостей та рівня перфекціонізму особистості, самооцінки та самокритики; для діагностики вираженості перфекціонізму особистості залежно від спрямованості на суб'єкт;

- опитувальник може використовуватися консультантами та ведучими тренінгових груп.

Результати опитування дозволять поглибити знання з проблеми перфекціонізму особистості та можуть бути матеріалом для обговорення та подальшої роботи в тренінговій групі.

Висновки. Проведена процедура стандартизації опитувальника М. Сміта, Д. Саклофскі, Й. Стоєбера, С. Шеррі «Велика тривимірна шкала перфекціонізму» на українській вибірці задовольняє вимоги, які висуваються до психодіагностичного інструментарію. Безперечно, його стандартизація повністю не завершена, адже цей процес має продовжуватися з певною періодичністю, на дещо більшій та більш різноманітній вибірці, зокрема, інших фахівців системи освіти.

Перспективи подальших досліджень. У нашому дослідженні адаптований варіант опитувальника «Велика тривимірна шкала перфекціонізму» буде використаний в емпіричному дослідженні в якості діагностичного інструменту для визначення особливостей перфекціонізму науково-педагогічного персоналу вищої школи разом з іншими психодіагностичними методиками.

Список використаних джерел

1. Акімова М. К. Психологическая диагностика / под ред. М. К. Акімовой. – СПб. : Питер, 2005. – 303 с.
2. Бурлачук Л.Ф. Психодиагностика : учебн. [для вузов] / Л.Ф. Бурлачук. – СПб. : Питер, 2003. – 350 с.
3. Бююль А. SPSS: искусство обработки информации. Platinum Edition / Ахим Бююль, Петер Цёфель ; пер. с нем. – СПб. : ООО «ДиаСофтЮП», 2005 – 608 с.
4. Гуляс І.А. Перфекціоністські настанови як чинник професійної готовності майбутніх практичних психологів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук : спец. 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія» / І.А. Гуляс. – Івано-Франківськ, 2007. – 23 с.

5. Карамушка Л.М. Діагностичний інструментарій визначення перфекціонізму особистості / Л.М. Карамушка, Т.В. Грубі // Актуальні проблеми психології : зб. наук. праць Ін-ту психології імені Г.С. Костюка НАПН України / за наук. ред. С.Д. Максименка, Л.М. Карамушки. – 2016. – Том I : Організаційна психологія. Економічна психологія. Соціальна психологія. – Вип. 45. – С. 35–40.
6. Карамушка Л.М. Дизайн дослідження та діагностичний інструментарій для вивчення психологічних особливостей організаційного розвитку / Л.М. Карамушка // Актуальні проблеми психології : зб. наук. праць Інституту психології ім. Г.С. Костюка НАПН України / за наук. ред. С.Д. Максименка, Л.М. Карамушки. – 2009. – Т. 1. – Ч. 24. – С. 196–209.
7. Лоза О.О. Моделі перфекціонізму та методики його діагностики / О.О. Лоза // Вісник Дніпропетровського університету економіки та права імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія». – 2011. – № 1(1). – С. 122–125.
8. Максименко С.Д. Теорія і практика психолого-педагогічного дослідження / С.Д. Максименко. – К. : НДІП, 1990. – 239 с.
9. Ханін Ю.Л. Стандартний алгоритм адаптації зарубіжних опросних методів / Ю.Л. Ханін // Психологіческие проблемы предсоревновательной подготовки квалифицированных спортсменов. – Л. : ЛНИИФК, 1977. – С. 129–135.
10. Dunkley, D.M. Self-critical perfectionism and daily affect: Dispositional and situational influences on stress and coping / D.M. Dunkley, D. C. Zuroff, K.R. Blankstein // Journal of Personality and Social Psychology. – 2003. – Vol. 84. – P. 234–252.
11. Grubi, T.V. A set of techniques to investigation a perfectionism of personality of scientific and pedagogical staff of the higher school / T.V. Grubi // Організаційна психологія. Економічна психологія [за наук. ред. С.Д. Максименка та Л.М. Карамушки]. – К. : Логос, 2016. – № 4 (7). – С. 25–31.
12. Nealis, L.J. Towards a better understanding of narcissistic perfectionism: Evidence of factorial validity, incremental validity, and mediating mechanisms / L.J. Nealis, S.B. Sherry, D.L. Sherry, S.H. Stewart, M.A. Macneil // Journal of Research in Personality. – 2015. – Vol. 57. – P. 11–25.
13. Smith, M.M. The Big Three Perfectionism Scale: A New Measure of Perfectionism / M.M. Smith, D.H. Saklofske, J. Stoeber, S.B. Sherry // Journal of Psychoeducational Assessment. – 2016. – Vol. 34 (7). – P. 670–687.

Spysok vykorystanykh dzherel

1. Akimova M. K. Psihologicheskaja diagnostika / pod red. M. K. Akimovoj. – SPb. : Piter, 2005. – 303 s.
2. Burlachuk L.F. Psihodiagnostika : uchebn. [dlja vuzov] / L.F. Burlachuk. – SPb. : Piter, 2003. – 350 s.
3. Bjujul' A. SPSS: iskusstvo obrabotki informacii. Platinum Edition / Ahim Bjujul', Peter Cjofel' ; per. s nem. – SPb. : OOO «DiaSoftJuP», 2005 – 608 s.
4. Hulias I.A. Perfektsionistski nastanovy yak chynnyk profesiinoi hotovnosti maibutnykh praktychnykh psykholohiv : avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. psykhol. nauk : spets. 19.00.07 «Pedahohichna ta vikova psykholohiia» / I.A. Hulias. – Ivano-Frankivsk, 2007. – 23 s.
5. Karamushka L.M. Diahnostychnyi instrumentarii vyznachennia perfektsionizmu osobystosti / L.M. Karamushka, T.V. Hrubii // Aktualni problemy psykholohii : zb. nauk. prats In-tu psykholohii imeni H.S. Kostiuka NAPN Ukrainy / za nauk. red. S.D. Maksymenka, L.M. Karamushky. – 2016. – Tom I : Orhanizatsiina psykholohiia. Ekonomichna psykholohiia. Sotsialna psykholohiia. – Vyp. 45. – S. 35–40.
6. Karamushka L.M. Dyzain doslidzhennia ta diahnostychnyi instrumentarii dlia vyvchennia psykholohichnykh osoblyvostei orhanizatsiinoho rozvytku / L.M. Karamushka // Aktualni problemy psykholohii : zb. nauk. prats Instytutu psykholohii im. H.S. Kostiuka NAPN Ukrainy / za nauk. red. S.D. Maksymenka, L.M. Karamushky. – 2009. – Т. 1. – Ч. 24. – С. 196–209.
7. Loza O.O. Modeli perfektsionizmu ta metodyky yoho diahnostyky / O.O. Loza // Visnyk Dnipropetrovskoho universytetu ekonomiky ta prava imeni Alfreda Nobelia. Serii «Pedahohika i psykholohiia». – 2011. – № 1(1). – С. 122–125.
8. Maksymenko S.D. Teorii i praktyka psykholoho-pedahohichnogo doslidzhennia / S.D. Maksymenko. – К. : NDIP, 1990. – 239 s.
9. Hanin Ju.L. Standartnyj algoritm adaptacii zarubezhnyh oprosnyh metodov / Ju.L. Hanin // Psihologicheskie problemy predsovevnovatel'noj podgotovki kvalificirovannyh sportsmenov. – L. : LNIIFK, 1977. – С. 129–135.
10. Dunkley, D.M. Self-critical perfectionism and daily affect: Dispositional and situational influences on stress and coping / D.M. Dunkley, D.C. Zuroff, K.R. Blankstein // Journal of Personality and Social Psychology. – 2003. – Vol. 84. – P. 234–252.
11. Grubi, T.V. A set of techniques to investigation a perfectionism of personality of scientific and pedagogical staff of the higher school / T.V. Grubi // Orhanizatsiina psykholohiia. Ekonomichna psykholohiia [za nauk. red. S.D. Maksymenka ta L.M. Karamushky]. – К. : Lohos, 2016. – № 4 (7). – С. 25–31.
12. Nealis, L.J. Towards a better understanding of narcissistic perfectionism: Evidence of factorial validity, incremental validity, and mediating mechanisms / L.J. Nealis, S.B. Sherry, D.L. Sherry, S.H. Stewart, M.A. Macneil // Journal of Research in Personality. – 2015. – Vol. 57. – P. 11–25.
13. Smith, M.M. The Big Three Perfectionism Scale: A New Measure of Perfectionism / M.M. Smith, D.H. Saklofske, J. Stoeber, S.B. Sherry // Journal of Psychoeducational Assessment. – 2016. – Vol. 34 (7). – P. 670–687.

«Велика тривимірна шкала перфекціонізму» (The Big Three Perfectionism Scale) (автори – М. Сміт, Д. Саклофскі, Й. Стосбер, С. Шеррі [13], в адаптації Т. Грубі)

Інструкція для учасників дослідження

Будь ласка, уважно прочитайте твердження та оцініть ступінь Вашої згоди чи незгоди з кожним пунктом, використовуючи запропоновану шкалу відповідей. Якщо Ви повністю не погоджуєтесь з твердженням, обведіть «1»; якщо частково – «2»; якщо Вам важко визначитися, обведіть «3»; якщо частково погоджуєтесь, обведіть «4»; а якщо повністю – обведіть «5».

Текст опитувальника

№ з/п	Твердження	Відповідь
1	Я намагаюся бути настільки досконалим, наскільки це можливо	1 2 3 4 5
2	Для себе я ніколи не погоджуюся на менше, ніж досконале	1 2 3 4 5
3	Для мене важливо бути досконалим в усьому, що я розпочинаю	1 2 3 4 5
4	Я роблю справу ідеально або не роблю взагалі	1 2 3 4 5
5	Мені завжди потрібно прагнути до ідеалу для того, щоб відчувати свою правоту	1 2 3 4 5
6	Я не зможу себе поважати, якщо припиню прагнути досконалості	1 2 3 4 5
7	Моя самооцінка залежить від можливості бути досконалим	1 2 3 4 5
8	Прагнення вдосконалюватись, наскільки це можливо, дає мені відчуття потреби	1 2 3 4 5
9	Моя самооцінка пов'язана з можливістю бути досконалим	1 2 3 4 5
10	Коли я помиляюсь, то відчуваю себе невдахою	1 2 3 4 5
11	Я відчуваю тривогу через можливість зробити помилку	1 2 3 4 5
12	Мене лякає сама навіть думка про помилку	1 2 3 4 5
13	Коли я помічаю, що зробив помилку, мені соромно	1 2 3 4 5
14	Я засмучуюсь, зробивши навіть незначну помилку	1 2 3 4 5
15	Я сумніваюсь у більшості своїх вчинків	1 2 3 4 5
16	Я відчуваю невпевненість щодо більшості справ, які я роблю	1 2 3 4 5
17	Я маю сумніви щодо всього, що б я не робив	1 2 3 4 5
18	Я завжди невпевнений у правильності своїх вчинків/рішень	1 2 3 4 5
19	Я схильний сумніватися у правильності своїх дій/вчинків	1 2 3 4 5
20	Я ставлюсь до себе критично, коли роблю щось недосконало	1 2 3 4 5
21	Коли мій виступ недосконалий, зазвичай, я злюся на себе	1 2 3 4 5
22	Я почуваюся розчарованим в собі, коли не роблю щось досить добре	1 2 3 4 5
23	Мені важко собі пробачити, коли моя робота недосконала	1 2 3 4 5
24	Люди занадто багато очікують від мене	1 2 3 4 5
25	Люди розчаровуються в мені, коли я роблю щось недосконало	1 2 3 4 5
26	Оточуючі занадто багато вимагають від мене	1 2 3 4 5
27	Усі вважають, що я маю бути найкращим	1 2 3 4 5
28	Я вимагаю досконалості від моєї родини та друзів	1 2 3 4 5
29	Все, що роблять інші, має бути бездоганним	1 2 3 4 5
30	Я очікую, що близькі мені люди повинні бути досконалими	1 2 3 4 5

31	Люди скаржаться, що я очікую занадто багато від них.	1 2 3 4 5
32	Для мене важливо, щоб оточуючі робили свою справу бездоганно	1 2 3 4 5
33	Я схильний критикувати недоліки інших людей	1 2 3 4 5
34	Я розчаровуюсь, коли інші люди припускаються помилок	1 2 3 4 5
35	Я незадоволений людьми, навіть якщо вони зробили все, що могли	1 2 3 4 5
36	Я одразу вказую на недоліки іншим людям	1 2 3 4 5
37	Я заслуговую на особливе ставлення до себе	1 2 3 4 5
38	Я вважаю, що оточуючі повинні порушувати правила заради мене	1 2 3 4 5
39	Мене бентежить, коли інші люди не помічають мою досконалість	1 2 3 4 5
40	Я заслуговую на те, щоб завжди все було по-моєму	1 2 3 4 5
41	Я найкращий в тому, що я роблю	1 2 3 4 5
42	Я знаю, що я досконалий	1 2 3 4 5
43	Інші люди таємно заздять моїй досконалості	1 2 3 4 5
44	Інші люди визнають мою перевагу над ними	1 2 3 4 5

Обробка результатів

За кожною шкалою знаходимо сумарний бал за вказаними номерами пунктів-тверджень, що дозволяють визначити вираженість окремих шкал і тип перфекціонізму науково-педагогічних працівників (див. *табл. 3, табл. 4*). При цьому варто врахувати, що оскільки в кожній шкалі різна кількість пунктів-тверджень для можливості зіставлення результатів за різним шкалами, знаходимо середнє арифметичне. У цьому випадку аналіз результатів відбувається з огляду на те, що мінімальний бал за кожною шкалою 1 бал, максимальний 4 бали, якщо шкала складається з чотирьох тверджень, і 5 балів, якщо шкала складається з п'яти тверджень.

Grubi, T.V. Adaptation of the psychodiagnostic questionnaire "The big three perfectionism scale".

The growing interest to the research of the perfectionism of personality is fixed in scientific literature. The author tried to explain this growing interest by increased demands at workplace, high level of life, increased competition, trend of success and individual achievements. Scientists use different psychodiagnostic questionnaires for the research of perfectionism of personality. There are about twenty different questionnaires for research of the perfectionism of personality. However, different questionnaires includes various models of perfectionism, and these questionnaires differ from each other significantly. The confusion in different models of perfectionism arises difficulties in developing a questionnaire that would be based on a single, universally model (structure) of perfectionism of personality.

Majority of questionnaires were developed by English-speaking researchers. Mainly, Ukrainian scientists use adaptation of foreign questionnaires. However, O.Loza developed questionnaire "Scale of perfectionism", which considers four scales: hypoperfectionists, constructive perfectionists, hyperperfectionists, destructive perfectionists.

The process of adaptation and standardization of the questionnaire took place in several stages: translation from English into Ukrainian; reverse translation from Ukrainian into English; expert content evaluation of the previous translation; standardization of the questionnaire and developing new scales, collecting of relevant norms and standards among Ukrainian respondents. 350 teachers of high school (aged from 21 to 70 years, 272 women and 78 men) participated in adaptation and standardization of the questionnaire "The Big Three Perfectionism" M. Smith, D. Saklofske, J. Stoeber, S. Sherry.

Statistical processing of the data was carried out in accordance with psychometric requirements. The author of article used the same methods and statistical procedures which the authors of the questionnaire have used. Primary statistical data processing, reliability, validity of the methodology, correlation analysis and factor analysis of its indicators, etc. are described in the article. A sufficient reliability and validity of the questionnaire "The Big Three Perfectionism" and the possibility of its use for research and psychodiagnostic purposes have been established. The adapted version of the questionnaire will be used for the research of peculiarities of perfectionism of personality at the scientific and pedagogical personnel of the higher school.

Key words: adaptation, standardization, questionnaire, perfectionism, personality, perfection, lecturer, scientific and pedagogical personnel of the higher school.

Інформація про автора

Грубі Тамара Валеріївна, кандидат психологічних наук, доцент кафедри практичної психології Київського університету імені Бориса Грінченка, м. Київ, Україна.

Grubi, TamaraValeriivna, PhD in Psychology, Assistant professor of Chair of Applied Psychology Chair of Borys Grinchenko Kyiv University, Kyiv, Ukraine.

E-mail: tamaragrubi@gmail.com

Отримано 21 травня 2018 р.
Рецензовано 29 травня 2018 р.
Прийнято 30 травня 2018 р.

УДК 316.647.5:005.32:373

Заїка І.В.

ЗВ'ЯЗОК РІВНЯ РОЗВИТКУ «РЕАЛЬНОГО» ТА «БАЖАНОГО» ТИПІВ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ІЗ ОСОБИСТІСНОЮ НАПРУЖЕНІСТЮ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ

Заїка І.В. Зв'язок рівня розвитку «реального» та «бажаного» типів організаційної культури із особистісною напруженістю педагогічних працівників закладів освіти. У статті на основі емпіричного дослідження констатовано високий рівень особистісної напруженості педагогічних працівників (ситуативної та особистісної тривожності; соціальної фрустрованості). Досліджено показники індексу життєвої задоволеності. Виявлено незадоволеність освітнього персоналу практично за всіма показниками індексу життєвої задоволеності. Проаналізовано рівні розвитку «реальних» та «бажаних» типів організаційної культури закладів освіти. Констатовано статистично значущі зв'язки між «закритим» та «синхронним» типами організаційної культури щодо зниження рівнів ситуативної та особистісної тривожності та загального показника соціальної фрустрованості освітнього персоналу. Виявлено негативний статистично значущий зв'язок між таким типом організаційної культури, як «випадковість», та показником «організаційної гнучкості» із загальним показником соціальної фрустрованості.

Ключові слова: загальноосвітні навчальні заклади; педагогічні працівники; соціальна напруженість; особистісна напруженість; ситуативна тривожність; особистісна тривожність; соціальна фрустрованість; індекс життєвої задоволеності; організаційна культура; типи організаційної культури.

Заїка І.В. Связь уровня развития «реального» и «желаемого» типов организационной культуры с личностной напряженностью педагогических работников учебных заведений. В статье на основе эмпирического исследования проанализировано влияние социальной напряженности на работу педагогических работников общеобразовательных учебных заведений. Выявлен высокий уровень личностной напряженности педагогических работников (ситуативной и личностной тревожности; социальной фрустрированности). Также исследованы показатели индекса жизненной удовлетворенности. Выявлена неудовлетворенность образовательного персонала практически по всем показателям индекса жизненной удовлетворенности. Проанализированы уровни развития «реальных» и «желаемых» типов организационной культуры учебных заведений. Констатированы статистически значимые связи между «закрытым» и «синхронным» типами организационной культуры по снижению уровней ситуативной и личностной тревожности, и общего показателя социальной фрустрации образовательного персонала. Выявлено негативную статистически значимую связь между таким